

Protokoll fört vid enskild föredragning

Infrastrukturavdelningen

Allmänna byrån, I1

Beslutande
Minister
Camilla GunellFöredragande
T.f. bygg- och energiingenjör
Dmitri MikhalevJusterat
Omedelbart**Nr 23**

Lagstiftningspromemoria om ny landskapsförordning
gällande avhjälpande av enkelt avhjälppta hinder mot
tillgänglighet eller användbarhet i byggnader

ÅLR 2025/2616**Beslut**

Det beslöts att sända lagstiftningspromemoria om ny landskapsförordning gällande avhjälpande av enkelt avhjälppta hinder mot tillgänglighet och användbarhet i byggnader enligt **bilaga 1, I125E23** till lagberedningen.

Nr 24

Lagstiftningspromemoria om ny landskapsförordning
gällande avhjälpande av enkelt avhjälppta hinder mot
tillgänglighet och användbarhet på allmänna områden

ÅLR 2025/2617**Beslut**

Det beslöts att sända lagstiftningspromemoria om ny landskapsförordning gällande avhjälpande av enkelt avhjälppta hinder mot tillgänglighet och användbarhet på allmänna områden enligt **bilaga 2, I125E23** till lagberedningen.

Lagstiftningspromemoria om ny landskapsförordning gällande avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder mot tillgänglighet och användbarhet i byggnader

Ärendenummer ÅLR 2025/2616

Inledning	1
Bakgrund.....	1
Förslag till landskapsförordning och allmänna råd gällande avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder mot tillgänglighet och användbarhet i byggnader.....	3

Inledning

Allmänna byrån vid Infrastrukturavdelningen har tagit fram förslag på en ny förordning gällande avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder mot tillgänglighet och användbarhet i byggnader. Förordningen är ett komplement till 65 § 4 mom. i Plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland. Den preciserar de olika hindren som enkelt kan avhjälpas, och ger samtidigt råd om hur det kan göras.

Förslaget till föreskriften och de allmänna råden är baserade på följande föreskrifter:

- Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:13) om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser
- Ålands byggbestämmelsesamling avsnitt 3 – Utformning och rumshöjd, driftutrymmen och tillgänglighet och användbarhet för byggnader och tomter

Allmänna byråns arbete med att skriva förordningen påbörjades under december 2024. Allmänna byrån har tagit det av Boverkets föreskrifter på området och en noggrann beredning har därmed genomförts.

Förslag till förordningen har skickats på remiss till kommunernas byggnadsinspektörer, till Funktionsrätt Åland och internt, till social- och miljöavdelningen. Remisstiden gick ut 1.4.2025.

Bakgrund

Enligt 65 § 4 mom. i plan- och bygglagen (2008:102), ska hinder som på ett enkelt sätt kan undanröjas i lokaler dit allmänheten har tillträde åtgärdas. För att förbättra tillgängligheten och användbarheten för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

För att konkretisera och underlätta tillämpningen av bestämmelsen i praktiken, har det funnits behov av närmare föreskrifter och vägledning. I Sverige finns sedan tidigare en motsvarande reglering – Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:13) om avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser, men en motsvarande åländsk förordning har dock saknats och behovet har även identifierats i landskapsregeringens utredning ”Tillgänglighetstänk i byggkedjan – Ett borttappat ansvar”. Mot bakgrund av detta har allmänna byrån tagit fram ett förslag på en landskapsförordning avsedd att utgöra ett komplement till bestämmelsen om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder mot användbarhet eller tillgänglighet i byggnader.

Förslaget nedan till landskapsförordning om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder mot tillgänglighet och användbarhet i byggnader utgör en sammanställning av:

- Föreskrifter gällande avhjälpande av enkelt avhjälpna hinder mot tillgänglighet eller användbarhet i byggnader.
- Allmänna råd fastställda av landskapsregeringen genom beslut

En föreskrift är en bestämmelse som ska följas medan ett allmänt råd är en anvisning som innehåller generella rekommendationer om tillämpningen av föreskrifterna. Ett allmänt råd anger hur någon kan eller bör handla för att uppfylla den tvingande föreskriften. De allmänna råden föregås av texten Allmänt råd och har en indragen text i anslutning till den föreskrift som de hänför sig till.

Anledningen till detta upplägg är att landskapsregeringen inte vill hindra den tekniska utvecklingen genom alltför detaljstyrande bestämmelser. Om man väljer att inte göra på det sätt som anges i ett allmänt råd ska man kunna visa att den tvingande föreskriften ändå uppfylls.

Alla föreskrifter har inte tillhörande allmänna råd. I de avsnitt där det finns ett allmänt råd men ingen föreskriftstext så är det allmänna rådet ett råd till den övergripande regeln i lag eller förordning. Ett allmänt råd kan även innehålla en upplysning eller en hänvisning, t.ex. till andra föreskrifter utfärdade av andra myndigheter, såsom arbetarskyddsförvaltningen.

Landskapsregeringen har i rapporten ”Tillgänglighetstänk i byggkedjan – Ett borttappat ansvar” utrett behovet av regler kring avhjälpande av hinder på allmänna områden och i byggnader, vilket ytterligare motiverar behovet av denna förordning.

Ålands plan- och bygglag (2008:102) gör landskapet Åland hittas här: <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/2008102>.

Ålands byggbestämmelsesamling hittas här <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/20155> .

1 §

Inledning

Denna landskapsförordning innehåller föreskrifter till 65 § 4 mom. i plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland.

Enligt 65 § 4 mom. plan- och bygglagen ska enkelt avhjälpta hinder mot lokalernas tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga i byggnader som innehåller lokaler dit allmänheten har tillträde undanröjas i enlighet med bestämmelser som meddelas genom nyss nämnda lagrum. Föreskrifterna i denna författning är de bestämmelser som meddelas med stöd av 65 § 4 mom. plan- och bygglagen.

Allmänt råd

Nedsatt rörelseförmåga kan till exempel vara nedsatt funktion i armar, händer, bål och ben liksom dålig balans. Personer med nedsatt rörelseförmåga kan behöva använda t.ex. rullstol, rullator eller käpp.

Nedsatt orienteringsförmåga kan exempelvis vara nedsatt syn, hörsel eller kognitiv förmåga (intellektuell funktionsnedsättning, demenssjukdom, neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och hjärnskada).

2 §

Föreskrifterna

Föreskrifterna gäller tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Föreskrifterna omfattar lokaler dit allmänheten har tillträde (publika lokaler).

3 §

De allmänna råden

Till denna författnings föreskrifter kan landskapsregeringen besluta om allmänna råd. Allmänna råd kan innehålla generella rekommendationer om tillämpningen av föreskrifterna och anger hur någon kan eller bör handla för att uppfylla föreskrifterna. Det står dock den enskilde fritt att välja andra lösningar och metoder, om dessa uppfyller föreskrifterna.

De allmänna råden kan vara sådana rekommendationer eller anvisningar som ska främja en enhetlig tillämpning av vissa bestämmelser eller som ska bidra till utveckling i en viss riktning av praxis men som inte formellt binder den som råden är riktade till.

De allmänna råden kan även innehålla vissa förklarande eller redaktionella upplysningar. De allmänna råden föregås av texten Allmänt Råd och är tryckta med mindre och indragen text.

4 §

Enkelt avhjälpta hinder

Alla hinder enligt 5–11 §§ ska avhjälpas, så snart det inte är orimligt med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna. De ekonomiska konsekvenserna får inte bli orimligt betungande för fastighetsägaren, lokalhållaren eller näringsidkaren.

Allmänt råd

Frågan om ett hinder är enkelt att avhjälpa bör ständigt omprövas. Bedömningen av ett och samma hinder kan variera; ett hinder som vid en viss tidpunkt inte bedöms som enkelt avhjälpt kan senare bedömas vara det om förutsättningarna ändras.

De praktiska förutsättningarna handlar om det som fysiskt behöver göras för att avhjälpa hindret. Förutsättningarna på platsen påverkar bedömningen; ett hinder kan vara enkelt avhjälpt i en situation men inte i en annan. Exempelvis kan det vara enkelt att komplettera eller ersätta 2–3 trappsteg med ramp om det finns tillräckligt med utrymme, medan det kan vara svårt att göra det i en trång miljö med smala korridorer.

De ekonomiska förutsättningarna handlar om kostnaderna för avhjälpan och förmågan att bära kostnaderna. Exempelvis kan kostnaden för samma åtgärd vara orimligt betungande för en ägare men hanterbar för en annan ägare med andra ekonomiska förutsättningar.

5 §

Fysiska hinder

Fysiska hinder i form av mindre nivåskillnader, tunga dörrar och felaktigt placerade eller felaktigt utformade manöverdon ska avhjälpas.

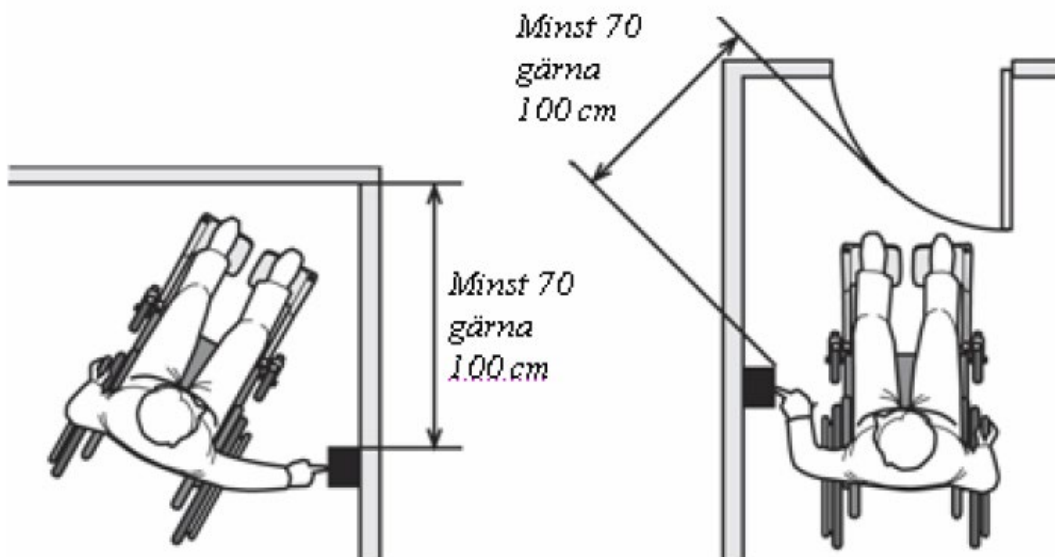
Allmänt råd

Trösklar bör tas bort om det är tekniskt möjligt, eller åtgärdas på annat sätt så att nivåskillnader utjämnas, för att t.ex. personer i rullstol eller med rollator ska kunna passera.

Mindre nivåskillnader bör överbryggas, exempelvis med ramper. Även om rampen är kort bör lutningen inte vara brantare än 1:12, på grund av risken att falla eller välta baklänges. En lutning på 1:20 eller flackare bör eftersträvas. Rampen bör ha jämn och halkfri yta, vara minst 1,3 meter bred och ha avåkningskydd. Om det finns plats, bör en trappa finnas som komplement till rampen.

Dörrmattor och skrapgaller, som är tunga att passera även med rullstol eller rollator eller medför snubbelrisk, bör bytas ut eller åtgärdas på annat sätt.

Olämpligt placerade porttelefoner samt manöverdon till exempelvis dörröppnare och ringklockor bör flyttas. Manöverdon till dörröppnare bör i höjd- och sidled placeras så att även personer i rullstol eller med rollator kan använda dem utan att träffas av dörrbladet. Manöverdon bör placeras så att de lätt kan nås från rullstol. En lämplig placering i höjdded är med centrum 90-110 cm från marken, och från hörn eller dörrblads framkant, minst 70 cm, men gärna 100 cm i ogynnsammaste läge (se bild 1).

Dörrar med dörrstängare bör förses med automatisk dörröppnare. Även andra dörrar kan ibland vara för tunga att öppna för många människor och bör därför förses med automatisk dörröppnare. Vid utformningen av dörrar med automatisk öppnare är det viktigt att de ingående funktionerna placeras på rätt plats (se ovan), att manöverknappar kontrastmarkeras, att områden där dörrar slås upp markeras alternativt att dörrar förses med säkerhetssensorer, och dylikt.

Olämpligt placerade manöverpaneler i och utanför hissar bör flyttas och olämpligt utformade manöverpaneler bör bytas. Manöverpanelers läge har betydelse för om rullstolsburna kan nå dem. Utformningen är viktig för personer med nedsatt syn och för personer med nedsatt kognitiv förmåga. Utgångsknappen bör ha form och ljushet som avviker mot omgivningen. För lämplig utformning och placering av manöverpaneler, se SFS-EN 81-70.

Olämpligt utformade handtag och lås bör bytas mot sådana som kan hanteras även av personer med nedsatt styrka eller nedsatt grip- eller precisionsförmåga, samt kunna användas med endast en hand eller med armbågen.

6 §

Hinder i form av bristande kontrastmarkering och bristande varningsmarkering ska avhjälpas.

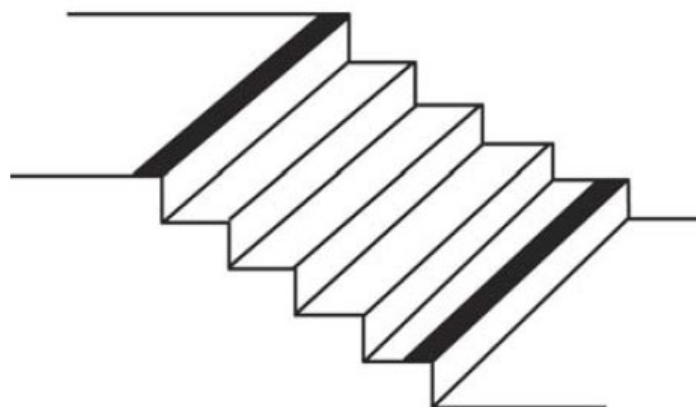
Allmänt råd

Viktiga målpunkter, t.ex. entrédörrar, manöverdon till automatiska dörröppnare, hissdörrar, toalettdörrar, receptionsdiskar, informationsställen, dörrar till och i utrymningsvägar samt trapphus bör kontrastmarkeras så att personer med nedsatt syn eller kognitiv förmåga lättare kan orientera sig. Kontrastmarkeringar kan uppnås med avvikande material och ljushetskontrast. En ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS (Natural Colour System) ökar avsevärt möjligheten för personer med nedsatt syn att uppfatta markeringen.

Logiska ledstråk som leder till och mellan målpunkterna bör anordnas till ledning för personer med nedsatt orienteringsförmåga. Kontrastlinjer i golv bör anordnas med både ljushetskontrast och taktill kontrast för personer med kraftigare nedsatt syn. För personer med nedsatt kognitiv förmåga underlättas orienteringen av logiska färgsystem.

Stora glasytor i dörrar samt glasytor som kan förväxlas med dörrar eller öppningar bör markeras. Markeringarna bör avvika mot bakgrunden och placeras i ögonhöjd för både stående och sittande personer. En ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS (Natural Colour System) ökar avsevärt möjligheten för personer med nedsatt syn att uppfatta markeringen.

Trappor bör förses med kontrastmarkeringar så att personer med nedsatt syn kan uppfatta nivåskillnaderna, exempelvis genom att nedersta plansteget och framkanten på trappavsatsen vid översta sättsteget i varje trapplopp ges en ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS (se bild 2). Markeringarna bör göras på ett konsekvent sätt inom byggnaden.

Exempel på kontrastmarkering av trappa

Utstickande byggnadsdelar, exempelvis trappor eller kaphyllor, lägre än 2,00 meter över golv, bör byggas in eller utmärkas så att de även kan upptäckas av personer med nedsatt syn som använder teknikkäpp.

7 §

Hinder i form av bristande utformning av orienterande skyltning ska avhjälpas.

Allmänt råd

Skyltar som behövs för att man ska kunna orientera sig bör vara lättbegripliga och lättlästa, ha ljushetskontrast och vara placerade på lämplig höjd för att kunna läsas och höras såväl av personer i rullstol som av stående personer med nedsatt syn. De bör placeras på platser där de logiskt och intuitivt behövs för vägledning och så att man kan komma tätt intill. Textstorleken bör vara anpassad efter läsavståndet och ytan bör inte ge upphov till reflexer. Skyltar bör vara kompletterade med bokstäver i antingen upphöjd relief eller punktskrift eller båda, samt i vissa fall med talad information och tydliga, lättförståeliga och standardiserade och etablerade symboler.

Elektronisk skyltning bör anpassas så att personer med nedsatt orienteringsförmåga kan uppfatta och förstå den.

8 §

Hinder i form av brister i ljudmiljön ska avhjälpas.

Allmänt råd

Dålig hörbarhet bör förbättras genom att anpassa rumsakustiken till lokalens avsedda användning, exempelvis genom komplettering med ljudabsorbenter. Taluppfattbarheten bör särskilt beaktas. Störande bakgrundsljud från tekniska installationer, hissar eller trafik kan behöva avskärmas.

Receptioner bör utrustas med teleslinga eller någon annan teknisk lösning så att de blir tillgängliga och användbara för personer med nedsatt hörsel.

9 §

Hinder i form av bristande eller bländande belysning ska avhjälpas

Allmänt råd

Stora glasytor mot det fria och fönster i slutet av korridorer bör kunna skärmas av för att motverka bländning. Avskärmning kan ske exempelvis med gardiner, markiser eller persienner.

Fast belysning som är bländande bör åtgärdas, exempelvis genom att ljuskällan avskärmas. Det är också viktigt att kontrasten i ljushet mellan angränsande utrymmen eller mellan ute och inne inte är för stor.

Belysningen i kommunikationsutrymmen bör anpassas så att den är jämn och anordnad så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan orientera sig och uppfatta hur underlaget ser ut.

10 §

Hinder i form av brist på och bristande utformning av balansstöd ska avhjälpas.

Allmänt råd

Där ledstänger saknas eller bara finns på ena sidan om en trappa eller ramp bör de kompletteras så att de finns på båda sidorna. Ledstängerna bör även sättas på två höjder: en på 0,9 meters höjd, samt en på 0,7 meter, och vara lätta att greppa. De bör löpa oavbrutet, samt förbi trappans eller rampens början och slut med minst 30 cm. Ledstängerna bör ha kontrasterande ljushet gentemot omgivande ytor. Det bör vara möjligt att hålla i ledstängerna även förbi infästningarna.

11 §

Hinder i form av brister i utformning och placering av fast inredning ska avhjälpas.

Allmänt råd

Fast inredning bör anpassas för att fungera för personer med nedsatt rörelse eller orienteringsförmåga. Exempel på sådan anpassning kan vara att flytta fast inredning, som är placerad för högt eller för nära hörn, så att personer i rullstol kan nå den. Andra exempel på anpassning kan vara att komplettera system med talförbindelse och ljud- och ljusanordning så att personer med nedsatt orienteringsförmåga kan ta del av information. Exempel på åtgärder för att personer med nedsatt syn ska kunna använda knappsatser där sifferkombinationer ska slås in kan vara att knappsatsen förses med ljushetskontrast, att 5:an förses med en taktilt märkbar punkt och att knappsatsen förses med punktskrift.

I hygienrum avsett för personer med nedsatt rörelseförmåga bör fast inredning kompletteras så att hygienrummet kan användas av dessa personer. Olämpligt placerade eller dåligt fungerande inredningsdetaljer som gör hygienrummet svårt att använda bör flyttas eller bytas ut.

Den fria höjden i hygienrum bör vara 200 cm. Rummet och utstickande föremål bör kompletteras med kontrastmarkeringar så att personer med nedsatt syn kan orientera sig. Bristfällig larmutrustning bör kompletteras, så att även hörselskadade och döva kan nås av varningssignaler i händelse av brand eller annan fara.

Lagstiftningspromemoria om ny landskapsförordning gällande avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder mot tillgänglighet eller användbarhet på allmänna områden

Ärendenummer ÅLR 2025/2617

Inledning	1
Bakgrund.....	1
Förslag till landskapsförordning och allmänna råd gällande avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder mot tillgänglighet eller användbarhet på allmänna områden	3

Inledning

Allmänna byrån vid Infrastrukturavdelningen har tagit fram förslag på en ny förordning gällande avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder mot tillgänglighet eller användbarhet på allmänna områden. Förordningen är ett komplement till 39 § i Plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland. Den preciserar de olika hindren som enkelt kan avhjälpas, och ger samtidigt råd om hur det kan göras.

Förslaget till föreskriften och de allmänna råden är baserade på följande föreskrifter:

- Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:5) om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader
- Ålands byggbestämmelsesamling avsnitt 3 – Utformning och rumshöjd, driftutrymmen och tillgänglighet och användbarhet för byggnader och tomter

Allmänna byråns arbete med att skriva förordningen påbörjades under december 2024. Allmänna byrån har tagit det av Boverkets föreskrifter på området och en noggrann beredning har därmed genomförts.

Förslag till förordningen har skickats på remiss till kommunernas byggnadsinspektörer, till Funktionsrätt Åland och internt, till social- och miljöavdelningen. Remisstiden gick ut 1.4.2025.

Bakgrund

Enligt 39 § i plan- och bygglagen (2008:102), ska hinder mot tillgänglighet eller användbarhet på ett allmänt område alltid avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpa.

För att konkretisera och underlätta tillämpningen av bestämmelsen i praktiken, har det funnits behov av närmare föreskrifter och vägledning. I Sverige finns sedan tidigare en motsvarande reglering – Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:5) om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader, men en motsvarande åländsk förordning har dock saknats och behovet har även identifierats i landskapsregeringens utredning ”Tillgänglighetstänk i byggkedjan – Ett borttappat ansvar”. Mot bakgrund av detta har allmänna byrån tagit fram ett förslag på en landskapsförordning avsedd att utgöra ett komplement till bestämmelsen om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder mot tillgänglighet eller användbarhet på allmänna områden.

Förslaget nedan till landskapsförordning om enkelt avhjälpna hinder mot tillgänglighet eller användbarhet på allmänna områden utgör en sammanställning av:

- Föreskrifter gällande avhjälpande av enkelt avhjälpna hinder mot tillgänglighet eller användbarhet på allmänna områden.
- Allmänna råd fastställda av landskapsregeringen genom beslut.

En föreskrift är en bestämmelse som ska följas medan ett allmänt råd är en anvisning som innehåller generella rekommendationer om tillämpningen av föreskrifterna. Ett allmänt råd anger hur någon kan eller bör handla för att uppfylla den tvingande föreskriften. De allmänna råden föregås av texten Allmänt råd och har en indragen text i anslutning till den föreskrift som de hänför sig till.

Anledningen till detta upplägg är att landskapsregeringen inte vill hindra den tekniska utvecklingen genom alltför detaljstyrande bestämmelser. Om man väljer att inte göra på det sätt som anges i ett allmänt råd ska man kunna visa att den tvingande föreskriften ändå uppfylls.

Alla föreskrifter har inte tillhörande allmänna råd. I de avsnitt där det finns ett allmänt råd men ingen föreskriftstext så är det allmänna rådet ett råd till den övergripande regeln i lag eller förordning. Ett allmänt råd kan även innehålla en upplysning eller en hänvisning, t.ex. till andra föreskrifter utfärdade av andra myndigheter, såsom arbetarskyddsförvaltningen.

Ålands plan- och bygglag (2008:102) gör landskapet Åland hittas här: <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/2008102>.

Ålands byggbestämmelsesamling hittas här <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/20155> .

1 §

Allmänt

Denna landskapsförordning innehåller föreskrifter till 39 § i plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland.

Enligt 39 § i plan- och bygglagen ska ett hinder mot tillgänglighet eller användbarhet på ett allmänt område alltid avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpas.

Föreskrifterna i 6–12 §§ gäller om det med hänsyn till terrängen och förhållandena i övrigt inte är orimligt.

Allmänt råd

Nedsatt rörelseförmåga kan exempelvis vara nedsatt funktion i armar, händer, bål och ben liksom dålig balans. Personer med nedsatt rörelseförmåga kan behöva använda t.ex. rullstol, rullator eller käpp.

Nedsatt orienteringsförmåga kan exempelvis vara nedsatt syn, hörsel eller kognitiv förmåga (intellektuell funktionsnedsättning, demenssjukdom, neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och hjärnskada).

Vad som är allmänt område framgår av detaljplaner. Av definitionen i 2 § PBL av allmänt område framgår att det är en gata, en väg, en park, ett torg eller ett annat område som enligt en detaljplan är avsett för ett gemensamt behov.

Exempel på andra områden som omfattas av definitionen allmänt område är parker och naturområden, grönområden, stränder/badplatser, idrottsparker och utegym, men omfattningen är inte begränsad till dessa.

Bergiga partier med stora höjdskillnader kan vara exempel på delar av platser och områden där det med hänsyn till terrängen är orimligt att föreskrifterna gäller fullt ut.

Allmänna krav på tomter rörande tillgänglighet finns i 64 § plan- och bygglagen (2008:102).

2 §

Föreskrifterna

I denna författning ges föreskrifter om hinder som ska avhjälpas för allmänna områden och hur de praktiska och ekonomiska förutsättningarna ska bedömas.

Föreskrifterna gäller befintliga allmänna områden.

3 §

De allmänna råden

Till denna författnings föreskrifter kan landskapsregeringen besluta om allmänna råd. Allmänna råd kan innehålla generella rekommendationer om tillämpningen av föreskrifterna och anger hur någon kan eller bör handla för att uppfylla föreskrifterna. Det står dock den enskilde fritt att välja andra lösningar och metoder, om dessa uppfyller föreskrifterna.

De allmänna råden kan vara sådana rekommendationer eller anvisningar som ska främja en enhetlig tillämpning av vissa bestämmelser eller som ska bidra till utveckling i en viss riktning av praxis men som inte formellt binder den som råden är riktade till.

De allmänna råden kan även innehålla vissa förklarande eller redaktionella upplysningar. De allmänna råden föregås av texten Allmänt Råd och är tryckta med mindre och indragen text.

4 §

Enkelt avhjälpna hinder

Alla hinder enligt 6–12 §§ ska avhjälpas, så snart det inte är orimligt med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna. De ekonomiska konsekvenserna får inte bli orimligt betungande för fastighetsägaren, lokalhållaren eller näringsidkaren.

Allmänt råd

Frågan om ett hinder är enkelt att avhjälpas bör ständigt omprövas. Bedömningen av ett och samma hinder kan variera; ett hinder som vid en viss tidpunkt inte bedöms som enkelt avhjälpbart kan senare bedömas vara det om förutsättningarna ändras.

De praktiska förutsättningarna handlar om det som fysiskt behöver göras för att avhjälpas hindret. Förutsättningarna på platsen påverkar bedömningen; ett hinder kan vara enkelt avhjälpbart i en situation men inte i en annan. Exempelvis kan det vara enkelt att komplettera eller ersätta 2–3 trappsteg med ramp om det finns tillräckligt med utrymme, medan det kan vara svårt att göra det i en trång miljö med smala trottoarer.

De ekonomiska förutsättningarna handlar om kostnaderna för avhjälpandet och förmågan att bära kostnaderna. Exempelvis kan kostnaden för samma åtgärd vara orimligt betungande för en ägare men hanterbar för en annan ägare med andra ekonomiska förutsättningar.

5 §

Fysiska hinder såsom mindre nivåskillnader, ojämn markbeläggning, svårforcerade rännalar och trottoarkanter ska avhjälpas.

Allmänt råd

Nivåskillnader vid övergångsställen, andra gångpassager, parkeringsplatser för rörelsehindrade med särskilt tillstånd och hållplatser bör avfasas till 0-kant så att personer i rullstol eller med rollator kan ta sig fram. Avfasningen bör, om plats finns, inte ha större lutning än 1:12 och bredden bör vara 90–100 cm. Vid sidan av avfasningen bör kantstenen ligga kvar så att personer med nedsatt syn kan ta ut riktningen över gatan. Avfasningen bör ha en jämn och halkfri yta.

Ojämn markbeläggning som utgör hinder för personer i rullstol och med rollator att ta sig fram i gångtytor bör bytas ut, exempelvis genom att ett stråk med jämnare markbeläggning fälls in.

Mindre nivåskillnader i gångtytor bör överbryggas, exempelvis med ramper. Även om rampen är kort bör lutningen inte vara större än 1:12, på grund av risken att falla och välta baklänges. En lutning på 1:20 eller flackare bör eftersträvas. Rampen bör ha en fast, jämn och halkfri yta, vara minst 1,3 meter bred och ha avkänningsskydd. Tvärlutningen bör inte vara mer än vad som krävs för vattenavrinningen och inte överstiga 1:50, för att inte utgöra fara för personer med dålig balans, för att personer med nedsatt syn inte ska tappa orienteringen och för att personer i rullstol eller med rollator ska kunna ta sig fram. Om det finns plats, bör en trappa finnas som komplement till rampen.

Rännalar som utgör hinder för personer i rullstol och med rollator bör täckas över så att ytan blir jämn eller bytas ut mot t.ex. avrinningsgaller eller rännalar som utan svårighet kan passeras av personer i rullstol eller med rollator.

6 §

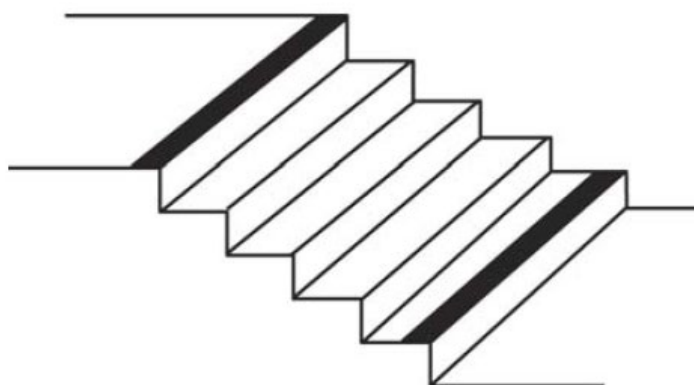
Hinder i form av bristande kontrastmarkering och varningsmarkering ska avhjälpas.

Allmänt råd

Viktiga målpunkter, t.ex. busshållplatser, perronger, övergångsställen och upphöjda gångpassager över gator, entréer m.m. bör kontrastmarkeras så att personer med nedsatt syn eller kognitiv förmåga lättare ska kunna upptäcka dem. Logiska ledstråk kan anordnas till och mellan målpunkterna. Naturliga ledtytor som gräskanter, murar, staket, kanter och fasader kan kompletteras med konstgjorda ledtytor till sammanhängande ledstråk. Kontrastmarkering kan exempelvis anordnas genom att material som avviker taktilt och i ljushet fälls in i markbeläggningen, t.ex. tydligt kännbara plattor i asfaltsyta.

Markbeläggningen bör utformas så att den inte medför snubbelrisk. En ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS ökar avsevärt möjligheten för personer med nedsatt syn att uppfatta markeringen.

Trappor bör förses med kontrastmarkeringar så att personer med nedsatt syn kan uppfatta nivåskillnaderna, exempelvis genom att framkanten på nedersta plansteget och framkanten på trappavsatsen vid översta sättsteget i varje trapplopp ges en ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS (Se bild 2). Markeringarna bör göras på ett konsekvent sätt inom området.

Exempel på kontrastmarkering av trappa

Stolpar i gångbanor, fallkanter och andra detaljer bör kontrastmarkeras för att underlätta för personer med nedsatt syn och personer med nedsatt kognitiv förmåga att urskilja detaljer. En ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS ökar avsevärt möjligheten för personer med nedsatt syn att uppfatta markeringen.

Utstickande byggnadsdelar, exempelvis trappor, skyltar och balkonger, lägre än 2,20 meter över mark bör byggas in eller utmärkas särskilt, så att de inte utgör risk för personer med nedsatt syn.

Fasta hinder i gångtytor bör, om det inte är möjligt att flytta dem bort från gångytan, tydligt markeras visuellt och utformas så att de kan upptäckas med teknikkäpp.

Oskyddade glasytor bör markeras. Markeringarna bör avvika mot bakgrunden och placeras i ögonhöjd för både stående och sittande personer.

7 §

Hinder i form av brist på och bristande utformning av orienterande skyltning ska avhjälpas.

Med skyltar avses i detta avsnitt inte vägmärken eller andra anordningar enligt vägmärkesförordningen (2024:47). Skyltar ska utformas och placeras så att de inte kan förväxlas med vägmärken och andra anordningar.

Allmänt råd

Skyltar som behövs för att man ska kunna orientera sig bör vara lättbegripliga och lättlästa, ha ljushetskontrast och vara placerade på lämplig höjd för att kunna läsas och höras såväl av personer i rullstol som av stående personer med nedsatt syn. De bör placeras på platser där de logiskt och intuitivt behövs för vägledning och så att man kan komma tätt intill. Textstorleken bör vara anpassad efter läsvståndet och ytan bör inte ge upphov till reflexer. Skyltar bör vara kompletterade med bokstäver i antingen upphöjd relief eller punktskrift eller båda, samt i vissa fall med talad information och tydliga, lättförståeliga och välkända symboler.

Elektronisk skyltning bör anpassas så att personer med nedsatt orienteringsförmåga kan uppfatta och förstå den.

8 §

Hinder i form av bristande eller bländande belysning ska avhjälpas.

Allmänt råd

Fast belysning som är bländande bör åtgärdas, exempelvis genom att ljuskällan avskärmas. Belysningen på gångytor och vid viktiga målpunkter bör anpassas så att den är jämn och anordnad så att även personer med nedsatt syn kan uppfatta hur underlaget ser ut, och så att personer med nedsatt hörsel eller döva kan uppfatta teckenspråk och läsa på läppar.

9 §

Hinder i form av brist på och bristande utformning av balansstöd ska avhjälpas.

Allmänt råd

Där ledstänger saknas eller bara finns på ena sidan om en trappa eller ramp bör de kompletteras så att de finns på båda sidorna. Ledstängerna bör även sättas på två höjder: en på 0,9 meters höjd, samt n på 0,7 meter, och vara lätta att gripa om. De bör löpa oavbrutet, samt förbi trappans eller rampens början och slut med minst 30 cm. Ledstängerna bör ha kontrasterande ljushet gentemot omgivande ytor. Det bör vara möjligt att hålla i ledstången även förbi infästningarna.

Mer regler om trappor och ledstänger på tomter finns i avsnitt 8:91 i Ålands byggbestämmelsesamling.

10 §

Hinder i form av bristande utformning av parkeringsplatser för rörelsehindrade med särskilt tillstånd ska avhjälpas.

Allmänt råd

Vissa platser på en parkeringsplats bör åtgärdas så att de medger att rullstol tas in och ut från sidan av fordonen. Breddmättet på en sådan plats bör vara minst 5,0 m. Om fri yta finns intill parkeringsplatsen kan sådan yta räknas in i breddmättet.

Om uppställningsplatsen är placerad längs en gata bör den ha tillräckligt längdmått så att utrymme finns för att kunna passera med rullstol mellan parkerade fordon. Vissa platser kan göras extra långa för att ta in och ut rullstol baktill på fordonet. För det behövs cirka 9 meter lång plats.

Lutningen i längs- och sidled bör inte vara mer än vad som krävs för vattenavrinningen och inte överstiga 1:50. Markbeläggningen bör vara fast, jämn och halkfri.

Mer regler om angörings- och parkeringsplatser finns i avsnitt 3:312 i Ålands byggbestämmelsesamling.

11 §

Hinder i form av brister i lekplatsers utformning eller utrustning ska avhjälpas.

Allmänt råd

Brister, som gör det svårt för barn med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att alls använda lekplatsen samt brister som gör det svårt vuxna med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att vistas på lekplatsen tillsammans med sina barn, bör åtgärdas.